



Proiect: NEPARTICIPAREA ELEVILOR LA BACALAUREAT – SESIUNEA IUNIE 2023

– Sinteza –



Dimensiunea de cercetare I:

1. Analiza datelor statistice cu privire la neparticiparea elevilor la examenul de bacalaureat 2023

Descriere:

- Capitolul prezintă rezultatele unor prelucrări statistice de tip descriptiv și inferențial realizate asupra datelor regăsite în SIIIR la începutul lui iulie 2023 și în baza de date aferentă sesiunii din iunie 2023 a bacalaureatului.
- Obiectivul general al prelucrărilor a fost reperarea unor posibili factori care pot explica statistic, cel puțin parțial, neparticiparea elevilor la examenul de bacalaureat 2023.
- Neparticiparea la examen a fost definită prin două tipuri de comportamente: (1) neînscrierea la sesiunea din iunie 2023; (2) absenteismul de la cel puțin o probă de bacalaureat din iunie 2023.
- Datele au fost abordate din mai multe unghiuri dar rezultatele *modelelor multinivel* pot fi considerate cele mai relevante, având în vedere structura ierarhică a datelor (i.e., faptul că elevii sunt grupați în clase, iar clasele în școli).
- În mod diferit față de o abordare clasică, am optat pentru împărțirea eșantionului principal în două: (1) un subeșantion pe care să construim modelele statistice; (2) un subeșantion pe care să verificăm performanța modelelor pe date noi. Această strategie a început să fie evidențiată tot mai mult – nu doar în domeniul consacrat pentru această abordare (i.e., machine learning) – drept o bună practică pentru evaluarea calității modelelor.

Constatări	Concluzii	Recomandări
<p>Referitor la neînscrierea la sesiunea din iunie 2023 a bacalaureatului, modelele multinivel au evidențiat că:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Elevii care au urmat liceul în mediul rural au avut de aproximativ două-trei ori mai multe șanse să nu se înscrie la bacalaureat în iunie 2023. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Forma de învățământ, filiera, mediul în care funcționează liceul, genul, vârsta și, probabil, în mod special, parcursul educațional anterior constituie factori care contează atunci când se pune problema identificării elevilor care nu au participat la bacalaureat în iunie 2023. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Realizarea unor cercetări cantitative care să permită construirea unor modele statistice bazate și pe alți factori (psihologici, sociali, educaționali). ➤ *O sursă de inspirație pentru proiectarea cercetărilor viitoare privind explicarea fenomenului de neparticipare la bacalaureat poate fi cercetarea calitativă

- Șansele ca un elev să nu se înscrie la examen au fost de 2.19 ori mai mari cu fiecare creștere cu 1.12 ani a **vârstei**.
- Elevii de **gen masculin** au avut de 1.11–1.13 ori mai multe șanse să nu se înscrie la bacalaureat în iunie 2023.
- Elevii care **nu au trecut de evaluarea națională** – fie pentru că nu au promovat, fie pentru că nu s-au prezentat – au avut de peste trei ori mai multe șanse să nu se înscrie la bacalaureat în prima sesiune decât colegii care au promovat evaluarea națională.
- Șansele ca un elev să nu se înscrie la bacalaureat au fost de 0.36–0.38 ori mai mari cu fiecare scădere cu 0.85 puncte a **mediei din clasele V–VIII**.
- Proveniența dintr-un **liceu cu un procent mare** al elevilor înscriși în 2022–2023 în an terminal **la seral sau la filiera tehnologică** a crescut semnificativ șansele ca elevii să nu se înscrie la bacalaureat în sesiunea din iunie 2023.

Referitor la **absenteismul de la prima sesiune de bacalaureat 2023**, modelele multinivel au evidențiat că:

- Elevii care au urmat un liceu în **mediul rural** au avut de aproape două ori mai multe șanse să lipsească de la cel puțin o probă de bacalaureat în iunie 2023.
- Elevii de **gen masculin** au avut de 0.87 ori **mai puține șanse** să absenteze la bacalaureat.
- Șansele ca un elev să lipsească de la examen au fost de 1.30 ori mai mari cu fiecare creștere cu 0.56 ani a **vârstei**.
- Elevii care **nu au trecut de evaluarea națională** au avut de aproximativ patru ori mai multe șanse să aibă la bacalaureat statusul „Absent”.
- Șansele ca un elev să absenteze de la bacalaureat au fost de 0.53–0.57 ori mai mari cu fiecare scădere cu 0.71 puncte a mediei din clasele V–VIII.

- În varianta cea mai sintetică a concluziilor susținute de analiza statistică, am putea spune că **elevii care au un parcurs educațional problematic** (e.g., nu trec de evaluarea națională; ajung să urmeze studiile la seral; rămân/ajung elevi la o vârstă mai înaintată decât cea așteptată în absența unor sincope educaționale; ajung să urmeze filiera tehnologică și nu pe cea teoretică) tind să nu participe la examenul de bacalaureat.
- Capacitatea slabă a modelelor de a detecta elevii care nu s-au înscris la bacalaureat sau care au absentat de la cel puțin o probă poate fi explicată nu doar printr-un argument statistic (i.e., faptul că au fost mult mai mulți elevi prezenți la bacalaureat decât elevi care nu s-au înscris sau care au lipsit de la bacalaureat), ci și prin faptul că **e posibil ca neparticiparea la bacalaureat să fie explicată și de alți factori care nu au fost surprinși în cercetarea de față**.

regăsită în capitolul următor al raportului „Neparticiparea elevilor de liceu la examenul de bacalaureat – sesiunea iunie 2023”.

- Susținerea **introducerii în fluxul științific internațional a cercetărilor care vizează neparticiparea elevilor din România la examenele naționale**. Deși nu sugerăm neapărat realizarea unor studii internaționale (acestea fiind greu de implementat), discuțiile din literatura științifică de top și rezultatele cercetărilor din alte colțuri ale lumii pot aduce noi perspective teoretice, metodologice și/sau intervenționale care s-ar putea dovedi utile și în România – dar același lucru e valabil și invers. În definitiv, citările sunt o modalitate de a semnala în mod direct conexiunile dintre idei și rezultate, iar aceste conexiuni pot lua o altă formă decât cele bazate pe o simplă muncă de documentare.

- Elevii de la **frecvență redusă** au avut de 3.98 ori mai multe șanse să lipsească de la examenul de bacalaureat decât cei de la zi.
- Comparativ cu elevii de la zi, cei de la **seral** au avut de **16.07 ori mai multe șanse** să nu se prezinte la cel puțin una din probele de la bacalaureat din iunie 2023.
- Elevii de la **filierea tehnologică** au avut de 2.58 ori mai multe șanse să lipsească de la bacalaureat 2023 decât cei de la filiera teoretică.

Pe date noi (i.e., subeșantionul de testare), modelele statistice au înregistrat o **acuratețe scăzută** în identificarea elevilor care nu s-au înscris la bacalaureat în prima sesiune și a celor care au lipsit de la cel puțin o probă de examen.



Dimensiunea de cercetare II:

2. Rezultate ale cercetării calitative

Descriere:

- Cercetarea calitativă s-a derulat în opt unități de învățământ liceal, public, de masă.
- Acestea provin din șapte regiuni de dezvoltare ale României: Nord-Est, Sud-Est, Sud Muntenia, Sud-Vest Oltenia, Vest, Centru și București-Ilfov.
- Rezultatele sunt prezentate în funcție de mai multe dimensiuni (numeroterările de mai jos corespund celor din raportul de cercetare):

3.2.1. Participarea la sesiunea de simulare bacalaureat 2023

3.2.2. Participarea la prima sesiune de bacalaureat 2023 în cele opt licee

3.2.3. Participarea la examenul de certificare a competențelor profesionale 2023

3.3.1. Factori școlari care influențează neparticiparea

3.3.2. Factori familiali care influențează neparticiparea

3.3.3. Factori individuali care influențează neparticiparea

3.3.4. Profilul elevului care nu a participat la bacalaureat

3.3.5. Perspective de viitor ale elevilor care nu au participat la bacalaureat

Scurtă prezentare a liceelor cuprinse în cercetare și a contextelor comunitare în care se află:

- Un liceu este situat în mediul rural, în apropierea unui oraș mare. Toate celelalte sunt situate în mediul urban mic, mediu și mare.
- Toate liceele au oferte de școlarizare pentru filiera tehnologică, diferite profiluri și specializări. Pe lângă acestea, câteva au și clase de învățământ teoretic sau, mai rar, clase de învățământ vocațional.
- Șapte din cele opt licee școlarizează elevi în diferite forme de organizare: învățământ de zi, seral sau cu frecvență redusă.

- Toate liceele primesc elevi atât din localitățile în care funcționează și din cele limitrofe, cât și din localități mai îndepărtate din județele respective, uneori și din alte județe ale țării.
- În toate liceele, a putut fi remarcat un nivel scăzut al pregătirii inițiale a elevilor, majoritatea fiind admiși în aceste licee cu medii foarte mici.
- Comunitățile în care funcționează cele opt licee au, în general, un nivel scăzut de dezvoltare socio-economică, oportunități reduse de ocupare a populației, multe dintre persoanele active fiind plecate la muncă în străinătate.
- Mulți dintre elevii acestor licee provin din familii cu un nivel socio-economic și educațional redus.



Subdimensiunea de cercetare:

2.1. Participarea la sesiunea de simulare bacalaureat 2023

Descriere:

- Situația participării la simulare
- Participarea la simulare, pe discipline
- Rezultatele obținute la simulări și influența asupra participării la bacalaureat
- Modalități de valorificare a rezultatelor obținute la simulare

Constatări	Concluzii	Recomandări
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Participarea elevilor la simulare este corelată cu forma de învățământ la care aceștia studiază - rata de participare a elevilor de la învățământul de zi a fost mult mai mare decât a celor de la seral sau de la învățământul cu frecvență redusă, indiferent de tipul simulărilor organizate (pe școală, la nivel județean sau național). ➤ Elevii care au fost prezenți la simulare au ales să participe pentru a se familiariza cu tipurile de subiecte și a se antrena înaintea testării finale. ➤ Elevii care au lipsit de la simulare fie luaseră deja hotărârea de a nu participa nici la examenul de bacalaureat, fie le-a fost teamă de dificultatea subiectelor, în special la matematică. ➤ Teama de eșec și neîncrederea în propriile abilități sunt, de asemenea, factori care descurajează participarea la procesele de evaluare, chiar și într-un context de simulare, în care nu există o miză semnificativă. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Numărul de participanți la simularea examenului din 2023 a fost mult mai redus în rândul elevilor care au urmat forma de învățământ la seral sau la frecvență redusă, decât în rândul celor de la zi. ➤ Decizia elevilor de a nu participa la simulare este determinată de multiple aspecte: hotărârea de a nu se înscrie la bacalaureat, aprecierea subiectelor ca fiind dificile, teama de eșec și lipsa încrederii în pregătirea și abilitățile proprii. ➤ Participarea elevilor la simulare a fost diferită în funcție de disciplinele de examen, fiind influențată de percepțiile elevilor cu privire la dificultatea subiectelor, abilitățile individuale și pregătirea pentru respectivele discipline. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Decalarea cu câteva luni a examenului de simulare, astfel încât elevii să aibă mai mult timp pentru recuperarea pierderilor de învățare, iar profesorii să implementeze programe remediale corelate cu planurile individualizate de învățare, este o recomandare formulată de cadrele didactice. ➤ Această recomandare ar putea să funcționeze din perspectiva schimbării de perspectivă pe care elevii cu lacune mai serioase o au asupra examenului de simulare. Dacă orizontul de timp până la bacalaureat se mărește și dacă rezultatul la simulare este urmat de un plan de acțiune în care și elevii și cadrele didactice să aibă încredere, experiența simulării poate să fie considerată mai ușor parte din practica deliberată necesară pentru promovarea

- Participarea elevilor la simulare a fost **diferită în funcție de disciplinele de examen**: dacă la **matematică** absenteismul a fost masiv, la proba de **limba și literatura română** sau de **geografie** numărul elevilor care au participat a fost considerabil.
- **Profesorii consideră că rezultatele de la simulări nu sunt neașteptate**, având în vedere nivelul cunoscut de pregătire al elevilor. În același timp, apreciază că **subiectele de la simulare sunt mai dificile decât cele de la bacalaureat** pentru că, în general, elevii obțin la bacalaureat rezultate puțin mai bune decât cele de la simulări.
- **Rezultatele slabe obținute la simulare**, precum și **conștientizarea dificultăților** (în special la proba de matematică) și **a imposibilității de a recupera lacunele** în timpul scurt rămas îi **descurajează și demotivează** pe elevi și nu îi determină să intensifice pregătirea pentru bacalaureat.
- În contrast, **diriginții și profesorii apreciază că simulările sunt absolut necesare și binevenite** pentru testarea nivelului de cunoștințe, pentru creșterea motivației și pentru exersarea administrării timpului de lucru.
- Profesorii de la disciplinele de examen au făcut **recapitulări și au lucrat pe subiecte de bacalaureat**. S-au organizat **ore de pregătire suplimentară**, însă majoritatea elevilor nu au participat. Absenteismul a fost mai ridicat la orele de pregătire la **matematică**. La **limba și literatura română**, unde percepția elevilor a fost că s-a lucrat la nivelul mediu al clasei, prezența a fost mai bună.
- Posibilitățile de a face **meditații** particulare pentru a obține progrese până la bacalaureat au fost extrem de reduse sau inexistente.
- În unele situații, rezultatele la simulări au fost urmate de realizarea **planurilor individualizate de învățare** dar acestea **nu s-au concretizat și într-un sprijin individualizat**.

- Astfel, **absenteismul la proba de matematică** din cadrul simulărilor a fost mai ridicat, comparativ cu celelalte probe de examen.
- **Profesorii** apreciază că rezultatele la simulări sunt, de obicei, previzibile în raport cu nivelul de pregătire al elevilor și constituie predictorii relevanți pentru rezultatele la bacalaureat. De asemenea, recunosc utilitatea acestor evaluări.
- **Elevii** declară că rezultatele slabe de la simulare, concomitent cu așteptările negative în raport cu posibilitatea de a recupera lacunele și de a atinge nivelul de cunoștințe solicitate pentru bacalaureat i-au determinat să nu participe la examen.
- **Absenteismul ridicat** de la școală și de la orele de pregătire suplimentară și **eșecul în implementarea planurilor individualizate de învățare** afectează, de asemenea, semnificativ participarea la examenul de bacalaureat.

examenului de bacalaureat (nu un motiv de descurajare).



Subdimensiunea de cercetare:

2.2. Participarea la prima sesiune de bacalaureat 2023 în cele opt licee

Descriere:

- Situația participării la bacalaureat
- Comparații cu anii anteriori
- Participarea la bacalaureat a absolvenților din generațiile anterioare
- Participarea la bacalaureat a elevilor de la formele alternative de organizare (seral, frecvență redusă)
- Alte grupuri de risc

Constatări	Concluzii	Recomandări
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ponderile elevilor din clasele terminale care nu au participat la prima sesiune de bacalaureat sunt ridicate și variază între 100% (în cazul unui liceu mic) și 29,12% (în cazul unui liceu mare). ➤ Din perspectiva cadrelor didactice din majoritatea liceelor incluse în cercetarea calitativă, participarea redusă la prima sesiune a examenului de bacalaureat 2023 nu este o situație particulară, ci una similară cu cea din anii anteriori. ➤ În același timp, în unele licee, au fost și profesori care au considerat că generația actuală de elevi se distinge de cea a anilor anteriori întrucât aproape jumătate din anii de liceu au fost afectați negativ de pandemie, elevii din categoriile dezavantajate având cel mai mult de suferit în perioada în care activitățile școlare s-au derulat online. ➤ Înscrierea și participarea la bacalaureat a elevilor din promoțiile anterioare nu este un fenomen amplu. Au existat însă și licee cu număr mare de absolvenți din promoții anterioare care se înscriu la bacalaureat (50-70 elevi înscriși din promoțiile anterioare). ➤ Un număr relativ mic de elevi din seria curentă se înscriu la sesiunea a doua de bacalaureat din toamna aceluiași an. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liceele incluse în cercetare înregistrează ponderi mari de neparticipare la bacalaureat, care variază de la un liceu la altul, în funcție de caracteristicile situațiilor de neparticipare. ➤ Participarea scăzută la bacalaureat reprezintă o continuare a unei tendințe înregistrate pe parcursul ultimilor ani, în cadrul liceelor incluse în cercetarea calitativă. ➤ La liceele investigate, s-au înscris la bacalaureat puțini elevi din generațiile anterioare. La elevii din generația curentă a fost identificată și practica amânării bacalaureatului pentru anii următori sau a susținerii probelor rând pe rând, în sesiuni diferite. ➤ Elevii de la formele alternative de organizare (seral, frecvență redusă) participă în ponderi foarte reduse la examenul de bacalaureat. ➤ Actorii școlari au identificat o serie de noi grupuri de risc cu privire la neparticiparea la examenul de bacalaureat: remigranții, elevii care vin în liceu din școlile profesionale, elevii care au copii. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Realizarea unor programe remediale mai consistente și atractive pentru elevii care provin din învățământul profesional și pentru cei care învață la seral sau cu frecvență redusă. ➤ Introducerea unor programe speciale pentru a-i ajuta pe elevii remigrați să se reintegreze mai ușor (de ex., programe de recuperare, de limbă sau culturale). ➤ Sprijin și intervenții dedicate tinerelor care devin mame în timpul liceului (de ex., suport psihologic și/sau medical, măsuri financiare, orar școlar adaptat sau spații în incinta liceului configurate pentru nevoile lor). ➤ Servicii de consiliere în carieră mai extinse și mai accesibile pentru toate categoriile de elevi, acordându-se o atenție sporită celor care prezintă o situație școlară problematică.

- O practică destul de întâlnită este cea a **promovării în trepte a bacalaureatului, câte o probă pe an.**
- În cazul celor opt licee cuprinse în cercetare, **ponderea mare** de neparticipare la bacalaureat este dată de elevii de la învățământul **seral** și cu **frecvență redusă.**
- Principalul motiv al neparticipării este faptul că **elevii nu sunt motivați să obțină diploma de bacalaureat**, ci sunt mai degrabă interesați să obțină documentele solicitate adesea la angajarea pe piața muncii (diploma de finalizare a studiilor liceale și certificatul de calificare de nivel 4).
- **Elevii de la seral au un statut diferit:** aproape toți sunt angajați, provin din alte localități și adesea au responsabilități familiale și copii mici acasă – aspecte care determină lipsa timpului pentru învățare și resurse limitate pe care le alocă studiului, iar examenul de bacalaureat nu reprezintă o prioritate pentru viața lor personală și profesională.
- Unii dintre profesori au declarat că elevii de la învățământul seral și de la frecvență redusă **conștientizează mai târziu importanța diplomei de bacalaureat** și, uneori, revin să dea bacalaureatul în anii următori.
- Între **grupurile cu risc crescut de neparticipare** la bacalaureat, alături de elevii de la seral sau frecvență redusă, au fost menționați:
 - **elevii care se întorc în țară din migrația externă și care provin din alte sisteme educaționale** – tranziția acestora este îngreunată de lipsa unor programe dedicate facilitării integrării lor în sistemul de învățământ din țară.
 - **elevii care provin din învățământul profesional sau dual** – aceștia au un nivel precar de pregătire și posibilități reduse de recuperare pentru a atinge nivelul de competențe solicitate de probele de bacalaureat.
 - **elevii care au devenit mame în timpul liceului.**



Subdimensiunea de cercetare:

2.3. Participarea la examenul de certificare a competențelor profesionale 2023

Descriere:

- Participarea și rezultatele elevilor la acest examen
- Atitudinea față de obținerea certificatului de competențe profesionale versus atitudinea față de diploma de bacalaureat

Constatări	Concluzii	Recomandări
<ul style="list-style-type: none">➤ Participarea elevilor de la filiera tehnologică, zi sau seral, la examenul pentru certificarea competențelor profesionale (certificatul de calificare nivel 4) a fost foarte ridicată, cu puține cazuri de absențe în rândul celor care au absolvit liceul și au avut media anuală încheiată.➤ Majoritatea elevilor de la învățământul de zi, dar și mulți dintre cei de la seral și frecvență redusă au reușit să promoveze examenul, obținând certificatul de calificare nivel 4.➤ Certificatul de calificare de nivel 4 are o importanță considerabilă pentru elevi, fiind perceput mai util și mai accesibil decât diploma de bacalaureat.➤ Mulți dintre elevii de la filiera tehnologică privesc certificatul de competențe profesionale ca pe un instrument esențial pentru integrarea pe piața muncii, o cale reală către angajare, spre deosebire de diploma de bacalaureat care nu este solicitată de către toți angajatorii.	<ul style="list-style-type: none">➤ Majoritatea absolvenților de liceu tehnologic, indiferent de forma de învățământ, participă la examenul de certificare a competențelor profesionale, considerat util în perspectiva integrării imediate pe piața muncii.➤ Elevii sunt mai puțin motivați de obținerea diplomei de bacalaureat, dar au nevoie de cea de absolvire a liceului și de certificatul de calificare profesională, solicitate cel mai adesea de angajatori.	<ul style="list-style-type: none">➤ Eficientizarea serviciilor de consiliere în carieră din liceele tehnologice. Decizia de a nu considera diploma de bacalaureat un obiectiv central poate să ducă la pierderea unor oportunități de carieră și la inegalitate de șanse pe piața muncii. În special adolescenții, aflați într-un proces intensiv de construire și deconstruire a propriei identități, pot avea de suferit dacă iau în mod superficial o astfel de decizie cu impact major asupra propriei vieți. În alte cazuri, decizia unei integrări rapide pe piața muncii, prin intermediul certificatului de calificare, poate fi cea mai potrivită. Dar astfel de decizii, pentru a fi asociate cu o stare generală de bine, necesită abilități specifice de dezvoltare a carierei, pe care elevii și le pot însuși în interacțiunile mai consistente cu un consilier.



Subdimensiunea de cercetare:

2.4. Factori școlari care influențează neparticiparea

Descriere:

- Frecvență școlară deficitară
- Dificultăți privind transportul școlar
- Dificultățile privind învățarea
- Climatul școlar
- Opinii privind practicile de încurajare a neparticipării la Bacalaureat a elevilor cu un nivel de pregătire redus („fenomenul Brăila”)
- Alte aspecte care țin de mediul școlar și se corelează cu neparticiparea la bacalaureat

Constatări	Concluzii	Recomandări
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Absenteismul școlar este prezent în toate liceele cuprinse în cercetare, în ponderi și forme diferite, cu prioritate în cazul elevilor de la învățământul seral și cel cu frecvență redusă. Absenteismul este determinat de cauze de context (dificultăți legate de navetă, implicarea elevilor în activități lucrative/locuri de muncă, probleme de sănătate, dificultăți legate de familie). Dar apar și situații de absenteism “nemotivat”, atunci când nu se cunosc adevăratele cauze pentru care elevii nu vin la ore. ➤ Mai mulți directori și profesori au semnalat efectele negative ale unor prevederi din <i>Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar</i>, care ar fi relaxat sancțiunile pentru absențele nemotivate. Aceștia menționează, de asemenea, că lipsesc măsurile de sprijin pentru elevii și familiile în situații vulnerabile, precum și instrumentele de responsabilizare a familiei pentru absențele școlare ale copiilor. ➤ Cel mai adesea, absenteismul de la ore al elevilor aflați în risc școlar este însoțit și de absenteismul de la programele de educație remedială sau de la programele de pregătire pentru bacalaureat. Profesorii menționează probleme legate de atitudinea față de școală a unora dintre elevi (lipsa 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Absenteismul este un fenomen destul de prezent în rândul elevilor aflați în risc. Absența de la ore este însoțită de absența de la programele remediale și de pregătire pentru bacalaureat și se corelează direct cu neparticiparea la examenul de bacalaureat. ➤ În timp ce profesorii semnalează că frecvența școlară a elevilor necesită o susținere mai puternică prin regulamentele școlare și o responsabilizare mai puternică a părinților, elevii și părinții lor consideră că au nevoie de mai mult sprijin pentru depășirea situațiilor problematice care conduc la absenteism. ➤ Dificultățile legate de transportul școlar sunt frecvente, iar acestea duc la probleme privind participarea la activitățile școlare, remediale și de pregătire pentru bacalaureat, cu efecte asupra participării la examenul final. ➤ Mulți dintre elevii liceelor cu rezultate slabe la bacalaureat intră în clasa a IX-a cu medii foarte mici, cu mari lacune în învățare, cu abilități și 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Organizarea de programe la nivel național/la nivelul liceelor de promovare a importanței diplomei de bacalaureat, de motivare pentru participarea la examenul de bacalaureat, adresate elevilor și părinților lor; ➤ Implementarea de programe de educație remedială pe tot parcursul liceului, începând cu clasa a IX-a, în vederea reducerii lacunelor în învățare cu care ajung elevii în licee; ➤ Utilizarea de planuri individuale de învățare pentru elevii aflați în risc, în vederea sprijinirii parcursului lor școlar, inclusiv a pregătirii pentru examenul de bacalaureat; ➤ Asigurarea condițiilor de transport școlar gratuit/ decontat integral și la timp; utilizarea de microbuze pentru transport școlar local, adaptat la

motivației, dezinteres). Pe de altă parte, elevii evidențiază mai frecvent faptul că **programele remediale sau cele de pregătire pentru bacalaureat nu sunt adaptate nevoilor lor.**

- Liceele investigate au **ponderi ample de elevi navetiști, care se confruntă cu dificultăți frecvente legate de transportul școlar** (orar nearmonizat cu programul școlar, dificultăți cu decontarea transportului, resurse de timp ample alocate navei, acumularea oboselii). Dificultățile legate de transport au condus adesea la acumularea de **absențe de la ore și de la programele de pregătire pentru bacalaureat sau de la cele de pregătire remedială.**
- În toate liceele cuprinse în cercetare, elevii vin în clasa a IX-a cu **medii foarte mici la EN VIII și cu lacune mari în învățare**, inclusiv cu **lipsa abilităților de bază și a deprinderilor de a învăța**. Profesorii apreciază că aceste lacune nu pot fi recuperate pe deplin, conduc la **progres lent în învățare** și la o activitate de predare mult îngreunată, în condițiile unui **curriculum de liceu învechit, încărcat, centrat pe abordări teoretice și imposibil de adaptat la niveluri diferite**. Elevii ajung astfel să nu fie pregătiți corespunzător pentru bacalaureat.
- **Probele de bacalaureat sunt apreciate a fi preponderent teoretice**, decontextualizate de pregătirea practică a elevilor din liceele tehnologice. Profesorii evidențiază că elevii în risc au abilități practice pentru domeniul profesional, dar au adesea eșecuri în planul învățării teoretice și, ca urmare, o parte dintre ei optează pentru a nu se înscrie la bacalaureat.
- În majoritatea situațiilor, **părinții intervievați nu cunosc bine nivelul de pregătire al copiilor lor sau dificultățile lor în învățare**, nici la nivel general, nici în relație cu examenul de bacalaureat.
- Perspectiva tuturor actorilor intervievați (directori, diriginți, profesori, elevi, părinți) reflectă o **imagine pozitivă în ceea ce privește climatul școlar**. Directorii și profesorii au menționat că **există foarte puține cazuri de elevi cu dificultăți de**

rutine reduse de a învăța. Pe parcursul liceului, în condițiile unui curriculum complex și învechit, centrat pe conținuturi, lacunele sunt dificil de recuperat, progresul în învățare este lent, iar situațiile de neparticipare la bacalaureat sunt multiple. Profesorii accentuează **nevoia regândirii bacalaureatului în forme mai flexibile, mai adaptate profilurilor liceelor și nevoilor elevilor.**

- **Practicile de încurajare a neparticipării la bacalaureat a elevilor în risc nu sunt frecvent prezente și recunoscute**. În câteva situații, unii elevi și chiar profesori au menționat **diferite contexte de descurajare sau chiar de împiedicare** a participării la bacalaureat a elevilor cu șanse reduse de promovare.
- **Pandemia și școala la distanță, greva profesorilor, dar și structura modulară a anului școlar** au fost semnalate ca având efecte negative asupra participării elevilor la bacalaureat.

programul școlar, acolo unde nu există modalități de transport public;

- Asigurarea condițiilor de remunerare/valorizare a **activităților remediale și de pregătire pentru bacalaureat** desfășurate de profesori;
- **Asigurarea necesarului de consilieri școlari** la nivelul liceelor, care să îi sprijine pe elevi în orientarea în carieră și în pregătirea psiho-emoțională pentru bacalaureat;
- Asigurarea unei **mese calde** pentru liceeni, în special pentru cei care provin din familii dezavantajate socio-economic și participă la programele de educație remedială și/sau de pregătire pentru bacalaureat;
- **Modificarea ROFUIP** în scopul de a oferi școlilor instrumentele prin care să promoveze și să impulsioneze participarea școlară, să controleze absenteismul, inclusiv să promoveze participarea la examenul de bacalaureat;
- **Revizuirea programelor școlare de liceu**, simplificarea, adaptarea lor pentru elevii care sunt înscriși la licee tehnologice și care intră în clasa a IX-a cu lacune mari în învățare, fără competențele din programele școlare de gimnaziu, deseori fără abilitățile de bază;
- Introducerea **bacalaureatului diferențiat la liceele tehnologice**, prin posibilitatea elevilor de la liceele

integrare în mediul școlar sau cu comportamente violente. Situații problemă apar mai ales **la debutul liceului**, când este nevoie de un efort amplu pentru integrarea elevilor care vin din medii școlare și sociale foarte variate.

- Cele mai multe dintre cadrele didactice au declarat că în liceele lor **nu există practica de a descuraja elevii** cu rezultate slabe să participe la examenul de bacalaureat, ci că dimpotrivă, se desfășoară multiple activități de motivare a elevilor pentru participare. În câteva situații au fost menționate însă o serie **practici de descurajare a elevilor cu rezultate slabe de a se prezenta la bacalaureat** (discuții de convingere pentru neparticipare, informarea selectivă a elevilor cu privire la demersurile necesare înscrierii la bacalaureat, amânarea încheierii mediilor, stabilirea situațiilor de corigență în funcție de notele luate de elevi la simulare).
- Atât profesorii, cât și elevii și părinții acestora au menționat că **efectele pandemiei și ale școlii la distanță** asupra participării școlare și asupra performanțelor elevilor în învățare sunt însemnate (demotivare și dezinteres pentru școală, lacune în învățare, creșterea absenteismului, efecte psiho-emoționale).
- Un alt aspect menționat drept cauză a demotivării elevilor pentru a învăța și pentru a participa la bacalaureat se referă la **structura modulară a anului școlar**, care a determinat fragmentarea activităților școlare, ruperea ritmului de învățare, discontinuități în evaluările sumative, mobilizarea redusă a elevilor în pregătirea pentru bacalaureat.
- Părinții și elevii au resimțit de asemenea **efectul grevei profesorilor** în perioada în care ar fi fost necesară finalizarea situației școlare a elevilor și intensificarea pregătirii pentru bacalaureat.
- O situație specială, semnalată de către cadrele didactice, o constituie **elevii care s-au întors în țară**, împreună cu familiile lor, după ce au studiat în alte sisteme educaționale.

tehnologice de a opta pentru o **disciplină/modul de specialitate** ca probă de examen, în locul unei discipline teoretice;

- **Flexibilizarea listei disciplinelor de bacalaureat**, prin posibilitatea de a alege din mai multe discipline studiate de elevi pe parcursul liceului, în funcție de interese, nevoi, motivații;
- **Corelarea și echivalarea nivelului de dificultate a probelor de bacalaureat** între diferite discipline de studiu;
- **Renunțarea la probe de bacalaureat similare pentru diferite profiluri de licee** și simplificarea consistentă a programelor de bacalaureat pentru matematică și pentru limba și literatura română, prin orientarea probelor către **aspecte practice, aplicative** la liceele tehnologice, renunțarea la abordările pur teoretice, **adaptarea în funcție de numărul de ore alocat studiului acestor discipline prin planurile cadru**;
- **Regândirea rolului diplomei de Bacalaureat** pentru parcursul școlar și profesional viitor ale absolvenților de liceu;
- **Implementarea unor măsuri de recunoaștere și valorizare a efortului depus de profesorii** care lucrează cu elevii în risc, care reușesc să determine progres școlar consistent la nivelul acestora.



Subdimensiunea de cercetare:

2.5. Factori familiari care influențează neparticiparea

Descriere:

- Între factorii de la nivel familial care influențează neparticiparea elevilor la bacalaureat au fost cuprinși în analiză următorii:
- factorii de natură socio-economică, majoritatea elevilor din liceele investigate provenind din familii și medii dezavantajate;
- climatul familial, având în vedere frecvența ridicată a situațiilor familiale dificile în care se află mulți dintre acești elevi;
- nivelul educațional al părinților, implicarea acestora în educația copiilor și valorizarea educației.

Constatări	Concluzii	Recomandări
<p>Precaritatea socio-economică reprezintă un factor determinant al neparticipării elevilor la bacalaureat, care derivă dintr-o multitudine de caracteristici prevalente ale contextelor familiale:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ proveniența din mediul rural, din localități fără oportunități de ocupare și cu o populație săracă; ➤ dificultăți financiare și materiale majore la nivelul familiilor de proveniență; ocupații precare ale părinților sau lipsa unui loc de muncă; afectarea participării școlare prin dificultatea de a asigura cheltuielile de transport, hrană, rechizitele și alte lucruri necesare frecventării școlii; ➤ situații familiale dificile: părinți plecați la muncă în străinătate, copii minori rămași în grija rudelor sau a vecinilor; familii monoparentale; probleme de sănătate ale unor membri ai familiei; ➤ implicarea prioritară a multor elevi în munca din gospodărie, în muncile agricole; ➤ presiunea resimțită de elevi de a avea un loc de muncă pe durata studiilor sau imediat după absolvire, pentru întreținerea familiei; ➤ precaritatea condițiilor de locuire ale multora dintre elevi care le afectează posibilitatea de a studia într-un spațiu adecvat; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Fenomenul de neparticipare a elevilor la bacalaureat derivă dintr-o multitudine de factori, între care precaritatea socio-economică a familiilor are un rol determinant. Influența acestui factor se manifestă în planul accesului și participării școlare, al implicării și motivației pentru școală, dar și al climatului familial și bunăstării socio-emoționale a elevilor. ➤ Nivelul redus de educație al părinților și implicarea deficitară în parcursul școlar al copiilor reprezintă factori care contribuie la creșterea riscului de dezangajare școlară a acestora și de neparticipare la bacalaureat. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sprijin financiar pentru familiile dezavantajate socio-economic, în vederea susținerii cheltuielilor necesare participării elevilor la educație și promovării examenului de bacalaureat: <ul style="list-style-type: none"> • transport școlar (transport școlar gratuit în baza carnetului de elev, decontarea integrală și la timp a transportului elevilor navetiști, microbuze pentru transportul școlar local având un orar adaptat la programul școlar, acolo unde nu există modalități de transport în comun); • hrană/masă caldă, în special pentru elevii care participă la activități remediale sau de pregătire suplimentară pentru bacalaureat; • rechizite; • pregătire remedială și suplimentară pentru bacalaureat (meditații sau altă formă de sprijin).

- posibilitățile extrem de reduse ale familiilor de a susține meditații particulare, percepute drept condiție a promovării bacalaureatului de către liceeni.

Climatul familial al elevilor în risc de neparticipare la bacalaureat este adesea marcat de:

- absența prelungită a părinților;
- responsabilizarea prematură cu întreținerea gospodăriei sau îngrijirea unor membri ai familiei;
- tensiuni familiale care afectează motivația și încrederea elevilor în forțele proprii, influențând negativ parcursul școlar, pregătirea și participarea acestora la bacalaureat.

Nivelul educațional al părinților, implicarea lor în educația copiilor și valorizarea educației:

- în general, părinții elevilor din liceele investigate au niveluri de educație reduse și medii, ceea ce face dificil sprijinul pentru copiii aflați la studii liceale;
- educația deficitară a părinților este asociată adesea cu dificultăți de comunicare cu copiii și cu actorii din mediul școlar, dar și cu competențe deficitare de îndrumare și de sprijin în gestionarea parcursului educațional al copiilor și în motivarea acestora pentru învățare;
- în ceea ce privește interesul și implicarea părinților în educația copiilor, cercetarea a evidențiat perspective divergente ale actorilor intervievați: *cadrele didactice* afirmă că participarea scăzută a elevilor la bacalaureat se datorează interesului redus al părinților față de performanțele academice ale elevilor și lipsei de valorizare a educației în general; *părinții* declară că sunt interesați de educația copiilor și de finalizarea studiilor acestora cu diplomă de bacalaureat și își exprimă regretul că posibilitățile și resursele lor de sprijin sunt reduse.
- aproape toți părinții intervievați declară intenția de a-și sprijini copiii în susținerea bacalaureatului, într-o sesiune viitoare.

- **Colaborarea cu autoritățile locale sau județene** în vederea **asigurării personalului specializat pentru asistența familiilor și elevilor în risc de neparticipare la educație** (în special a celor care provin din medii defavorizate socio-economic, cu părinți plecați la muncă în străinătate, cu situații de violență în familie, implicați în activități lucrate de la vârste mici etc.).

- Implementarea unor **activități de informare, conștientizare și consiliere a elevilor și a părinților**, cu privire la:

- rolul și importanța educației școlare și a bacalaureatului pentru parcursul educațional și profesional al elevilor;
- condițiile și demersurile necesare pentru înscrierea elevilor la bacalaureat;
- oportunitățile de continuare a studiilor și de dezvoltare profesională a elevilor și pașii necesari pentru urmarea diferitelor trasee educaționale și profesionale – consiliere și orientare profesională și de carieră (prin implicarea consilierului școlar) pentru luarea unor decizii informate cu privire la viitor.



Subdimensiunea de cercetare:

2.6. Factori individuali care influențează neparticiparea

Descriere:

- Motivația față de școală/educație
- Stil de viață, preocupări, interese și planuri de viitor
- Încredere în sine, teamă de eșec și dificultăți emoționale
- Probleme de sănătate sau situația unor cerințe educaționale speciale (CES)
- Antecedente infracționale sau comportamente violente, neconforme cu mediul școlar
- Caracteristicile anturajului și influența grupului de prieteni

Constatări	Concluzii	Recomandări
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obiectivul general care primează în rândul elevilor care renunță la diploma de bacalaureat sau care amână înscrierea la acest examen este obținerea unei calificări cât mai rapide, care să le asigure o poziție pe piața muncii. ➤ Motivația pentru o angajare imediată sau pentru menținerea locurilor de muncă actuale este alimentată de dificultățile socio-economice și familiale care definesc viața majorității elevilor cuprinși în cercetarea noastră calitativă. ➤ Motivația școlară/academică a acestor elevi este dificil de activat sau de susținut și din cauza nivelului foarte scăzut al competențelor școlare pe care aceștia le dețin chiar începând cu clasa a IX-a. ➤ Elevii simt acut neajutorare și lipsă de speranță sub avalanșa unor cunoștințe noi, mult prea avansate pentru ceea ce poate să susțină nivelul lor de pregătire de la terminarea școlii generale. Autoeficacitatea lor în raport cu învățarea este foarte scăzută în general și tinde să fie nulă în raport cu o disciplină abstractă precum matematica. Faptul că o astfel de disciplină este inclusă și la bacalaureat îi demotivează pe unii elevi să încerce să promoveze examenul. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Cercetarea calitativă realizată de noi a relevat o motivație slabă a elevilor față de școală/educație – elevii care nu se înscriu la examenul de bacalaureat nu demonstrează o motivație pentru învățare nici de tip intrinsec, nici de tip extrinsec. ➤ Profesorii, la rândul lor, denotă o motivație deficitară în procesul didactic, pe fondul neputinței sau, în unele situații, chiar al unei atitudini cinice în raport cu recuperarea educațională a elevilor. ➤ Părinții trăiesc regretul că nu își pot sprijini mai mult copiii. ➤ Deși se constată unele diferențe între elevii de la seral sau frecvență redusă și cei de la zi în ceea ce privește modul în care își organizează timpul, tema centrală extrasă din interviuri este ruptura dintre pasiuni/interese, pe de o parte, și activitățile curente, profilul liceului și planurile de viitor ale elevilor, pe de altă parte. La aceasta se adaugă aspirații educaționale scăzute, în favoarea unor 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Coaching pentru profesori, într-o paradigmă susținută de dovezi științifice. Intervențiile la nivelul profesorilor pot fi mai eficiente (și din punct de vedere al efectelor, și din punct de vedere al costurilor) decât cele la nivelul elevilor. Profesorii lucrează săptămânal cu elevii, având astfel ocazia să lege o relație pozitivă cu aceștia. De asemenea, în general, chiar la nivelul întregii comunități, sunt percepuți ca fiind figuri de autoritate, adică au puterea de a deveni modele pentru elevi și chiar pentru părinți. În plus, profesorii constituie elementul de legătură între școală, elevi și părinți. Cu alte cuvinte, atunci când profesorii dețin și pun în aplicare competențele psihologice și pedagogice potrivite și atunci când ei îșiși au o motivație optimă în procesul didactic, pot influența semnificativ viețile multor elevi doar în timpul interacțiunilor obișnuite de la școală și cu părinții.

- În declarațiile celor intervievați predomină menționările explicite ale **dezinteresului elevilor față de activitățile școlare.**
- Elevii par să se reorientează pe direcții pe care le percep ca fiind mai ușor de controlat și care le conferă un anumit nivel de satisfacție și sentiment de competență și autonomie.
- **Profesorii nu reușesc să găsească o soluție didactică pentru motivarea elevilor și în beneficiul real al acestora, iar planurile individualizate de învățare nu funcționează** ca instrument de sprijin în acest sens.
- În procesul didactic, **tinde să primeze respectarea programei școlare, indiferent dacă elevii asimilează sau nu materia predată,** ceea ce este în detrimentul motivației tuturor celor implicați.
- Profesorii își exprimă vădit **neputința sau chiar cinismul în raport cu posibilitatea de a-i ajuta pe elevii cu lacune și fără aspirații educaționale dincolo de obținerea unei calificări.**
- **Nevoia de a respecta programa de liceu reprezintă un obstacol demotivant,** timpul și resursele elevilor și ale profesorilor de a asigura simultan recuperarea elevilor și respectarea programei fiind insuficiente.
- În general, **oportunitățile de timp liber ale elevilor sunt limitate,** iar planurile lor de viitor se reduc la soluții cât mai rapide pentru câștigarea existenței.
- **Încrederea în sine scăzută, teama de eșec** față de examenul de bacalaureat, **teama că s-ar putea „face de râs”** la examen, precum și **unele manifestări depresive** constituie alte obstacole regăsite în declarațiile participanților la cercetare, în contextul în care **serviciile de consiliere din licee sunt deficitare.**
- Nu au fost evidențiate probleme de sănătate semnificative sau care să determine neparticiparea la examenul de bacalaureat.

perspective care au în centru asigurarea rapidă a mijloacelor pentru câștigarea existenței.

- **Dificultățile psihologice** ale elevilor asociate cu învățarea, cu propriile perspective de carieră sau anumite probleme de viață (e.g., credințe limitative cu privire la sine și la ceilalți, anxietate, încredere în sine scăzută, autoeficacitate scăzută) sunt abordate deficitar sau chiar deloc. Elevii nu primesc suficiente întăriri pozitive din partea profesorilor sau a părinților, iar **serviciile de consiliere din licee sunt deficitare raportat la nevoile reale ale elevilor și profesorilor.**
- În urma cercetării calitative implementate, **este dificil să apreciem în ce măsură și în ce direcție grupul de prieteni influențează atitudinile elevilor** cu privire la educație și la examenul de bacalaureat.

- Din punct de vedere psihologic și educațional pot fi găsite mai multe pârghii pentru dezvoltarea unor intervenții care să adreseze probleme precum cele evidențiate în acest subcapitol. De exemplu, **psihologia pozitivă aplicată în educație** a acumulat până în prezent o susținere științifică destul de consistentă. De asemenea, pentru exemplificare, mergând doar pe firul autoeficacității, pot fi găsite destul de multe metode de intervenție, având în vedere că autoeficacitatea este alimentată de patru surse principale (experiențele de succes personal, persuasiunea socială, învățarea prin observație de la modelele similare și starea emoțională). Însă, în general, având în vedere diversitatea factorilor – chiar doar a celor individuali – care contribuie la neparticiparea elevilor la examenele naționale, pare să fie valabilă **recomandarea ca o echipă interdisciplinară formată din psihologi, specialiști în științele educației și sociologi să se ocupe de proiectarea programelor de intervenție.**
- **Îmbunătățirea serviciilor de consiliere psihologică și în carieră din licee.** Consilierii școlari sunt specialiștii care dețin competențele specifice pentru adresarea unor dificultăți psihologice ale elevilor și pentru dezvoltarea personală și a carierei acestora. Cum dimensiunea psihologică este intricată cu cea educațională, este crucial ca elevii să poată beneficia de servicii de consiliere mai consistente, chiar și atunci când obiectivul este doar acela de a îmbunătăți participarea la examenele naționale.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Antecedentele infracționale și comportamentele violente sau nepotrivite pentru mediul școlar nu au fost definitorii pentru liceele incluse în cercetarea noastră calitativă. ➤ Perspectivile referitoare la influența grupului de prieteni asupra atitudinilor față de educație sau examenul de bacalaureat au variat în rândul persoanelor intervievate. Majoritatea elevilor și al părinților au evidențiat influențe pozitive din partea anturajului, în timp ce unii profesori dimpotrivă. 		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Încurajarea și susținerea profesorilor să lucreze personalizat, în funcție de nevoile de la clasă, chiar dacă acest lucru necesită o abatere de la programă. Dacă elevii nu au competențe educaționale de bază, respectarea programei oricum nu este în beneficiul elevilor, nici din punct de vedere al eficienței învățării, nici din punct de vedere psihologic.
--	--	--



Subdimensiunea de cercetare:

2.7. Profilul elevului care nu a participat la bacalaureat

Descriere:

- În acest subcapitol, alături de o serie de date obiective privind elevii care nu au participat la bacalaureat în iunie 2023 (e.g., gen, rezultate școlare anterioare), am așezat fragmente din realitățile relatate de participanții la cercetarea calitativă, dar fără a stabili o combinație prototipică de caracteristici, trăsături și experiențe, ci reiterând sintetic o listă de aspecte plauzibile în orice combinație.

Constatări	Concluzii	Recomandări
<p>Printre caracteristicile plauzibile pentru descrierea elevilor care aleg să renunțe la diploma de bacalaureat sau să amâne acest examen se numără:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ parcursul școlar problematic începând chiar cu școala generală; ➤ lacunele educaționale serioase; ➤ autoeficacitatea scăzută în raport cu învățarea și cu examenul de bacalaureat; ➤ canalizarea resurselor personale preponderent pentru gestionarea dificultăților socio-economice; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Cercetarea calitativă a evidențiat că neparticiparea elevilor la examenul de bacalaureat se asociază cu un conglomerat de factori școlari, familiari, individuali sau de altă natură. ➤ Complexitatea legăturilor dintre aceștia, la pachet cu metodologia cercetării calitative fac dificilă desprinderea unui unic profil valid. ➤ De aceea, am încercat, în schimb, să ne folosim de câteva informații obiective (e.g., vârstă, gen, rezultate școlare anterioare) și de cele mai pregnante relatări ale participanților la interviuri și focus grupuri pentru a construi un eșafodaj mai mult sau mai puțin valabil pentru 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Continuarea cercetării actuale cu informații despre starea generală de bine și integrarea pe piața muncii a persoanelor care aleg să nu dea examenul de bacalaureat imediat după absolvirea facultății, pentru a vedea în ce măsură această decizie este una problematică în cazul lor.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ suportul deficitar al familiei în sfera educațională; ➤ lipsa motivației școlare/academice, la pachet cu reorientarea motivației către asigurarea rapidă a unui mijloc de câștigare a traiului (fie prin menținerea actualului loc de muncă, fie prin obținerea unui loc de muncă imediat după absolvirea liceului). 	<p>diversitatea elevilor care nu se prezintă la examenul de bacalaureat.</p>	
--	--	--



Subdimensiunea de cercetare:

2.8. Perspective de viitor ale elevilor care nu au participat la bacalaureat

Descriere:

- Așteptări și planuri de viitor
- Rolul educației pentru succesul în viață și importanța acordată bacalaureatului

Constatări	Concluzii	Recomandări
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Cele mai frecvente aspirații în rândul absolvenților de la învățământul de zi țin de găsirea unui loc de muncă, imediat după finalizarea studiilor, fie în domeniul în care s-au pregătit pe parcursul liceului, fie în alte domenii. Mulți elevi de la seral sau de la frecvență redusă sunt deja angajați. ➤ În rândul multor elevi care nu au participat la bacalaureat există perspectiva plecării în străinătate pentru a-și găsi un loc de muncă, considerând că diplomă de bacalaureat nu le este necesară. ➤ Unii dintre absolvenți se gândesc și la continuarea studiilor în cadrul școlilor postliceale, chiar dacă nu au obținut diploma de bacalaureat. ➤ Alți elevi au declarat că în viitorul pe termen mediu sau lung își doresc să obțină și diploma de bacalaureat. ➤ Cu referire la importanța acordată bacalaureatului, unii dintre elevi și unii dintre părinți consideră, cel puțin la modul 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Elevii care nu au participat la examenul de bacalaureat își doresc integrarea rapidă pe piața muncii. ➤ Obținerea diplomei de bacalaureat rămâne planificată ca posibilitate pentru viitor. ➤ La nivel declarativ, elevii care nu au participat la bacalaureat și părinții lor susțin rolul educației pentru a reuși în viață și, cei mai mulți dintre ei, își exprimă dorința de a obține diploma de bacalaureat într-un viitor mai clar sau mai incert definit. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Promovarea importanței participării la examenul de bacalaureat, în special în rândul elevilor și familiilor din medii limitrofe și/sau defavorizate. ➤ Asigurarea echității între elevi, din perspectiva condițiilor de învățare, ca premise ale succesului la examenul de bacalaureat.

teoretic, că **diploma de bacalaureat poate constitui o cale către succesul social și profesional.**



Subdimensiunea de cercetare:

2.9. Măsuri de sprijin implementate de licee în vederea creșterii participării elevilor la bacalaureat

Descriere:

- Capitolul prezintă abordarea participării la bacalaureat în documentele strategice ale școlii, conform răspunsurilor participanților la cercetarea calitativă.

Constatări	Concluzii	Recomandări
<ul style="list-style-type: none">➤ Directorii și profesorii au declarat că, de regulă, participarea la bacalaureat este abordată în documentele strategice ale școlii: planurile de dezvoltare instituțională, documentele realizate la nivelul comisiei diriginților, analizele de nevoi realizate periodic la nivelul unităților de învățământ.➤ Cel mai frecvent se fac referiri la obiectivele strategice, concretizate în ținte de promovare a examenului de bacalaureat și la măsurile întreprinse pentru atingerea acestora.➤ Ținta de creștere progresivă a participării la examen nu a fost atinsă în multe licee.➤ Majoritatea directorilor menționează că în liceele pe care le conduc au fost aplicate diverse activități de conștientizare și motivare pentru participarea la bacalaureat, precum și diverse activități remediale sau de pregătire pentru bacalaureat.➤ Toate liceele participante la cercetare au menționat implicarea în proiectul ROSE și au apreciat rolul de sprijin al acestuia la nivelul pregătirii pentru bacalaureat.➤ Cele mai multe activități remediale s-au desfășurat la disciplinele limba și literatura română și matematică. Proba	<ul style="list-style-type: none">➤ Documentele strategice ale liceelor incluse în cercetare adresează problema participării la bacalaureat.➤ De asemenea, au fost implementate diverse modalități de sprijin pentru elevii în risc de neparticipare la bacalaureat.➤ Măsurile de sprijin nu au funcționat, însă, eficient pentru îmbunătățirea ratei de participare la bacalaureat. Explicația poate fi faptul că nu s-a acționat integrat, la nivelul cauzelor multiple de vulnerabilitate în care se află elevii și familiile lor.	<ul style="list-style-type: none">➤ Inițierea unor activități de conștientizare și motivare pentru participarea la examenul de bacalaureat, desfășurate pe tot parcursul liceului, cu implicarea unor instituții relevante;➤ Implementarea activităților care vizează susținerea participării la examenul de bacalaureat, adoptând o abordare integrativă asupra multiplilor factori de vulnerabilitate.➤ Organizarea unor activități remediale începând din clasa a IX-a, orientate nu doar pe recuperarea lacunelor cu care elevii intră în liceu, ci și pe dezvoltarea abilităților de învățare, a motivației și a autonomiei în învățare.➤ Un accent mai mare pe utilizarea efectivă a planurilor individualizate de învățare ca instrumente în beneficiul elevilor.

3, la alegerea elevilor, este mai puțin menționată și, deseori, alegerea acesteia reprezintă opțiunea unei clase întregi.

- **Participarea elevilor la activitățile remediale și de pregătire pentru bacalaureat a fost scăzută**, conform opiniilor tuturor actorilor intervievați.
- Dincolo de o serie de bariere obiective, cercetarea a relevat că **lipsa de adaptare a programelor de pregătire la nivelul competențelor elevilor** este o cauză consistentă de neparticipare a elevilor la activitățile remediale și de pregătire.

- Conceperea unor **programe de formare dedicate profesorilor** care lucrează cu elevi în risc de neparticipare la examen.



Dimensiunea de cercetare:

3. Nevoi și propuneri de intervenție în vederea creșterii participării elevilor la bacalaureat

Descriere:

- Având în vedere rezultatele cercetării, în acest capitol, am extras o listă de nevoi grupate pe trei nivele, reiterând totodată câteva posibilități de intervenție.

Intervenții necesare la nivelul familiei:

- Sprijin financiar și material pentru susținerea cheltuielilor aferente participării copiilor la educație
- Asigurarea personalului necesar pentru sprijinul și asistența familiilor și elevilor în risc de neparticipare la educație
- Activități de educație parentală

Intervenții necesare la nivelul școlii:

- Implementarea de activități de conștientizare cu privire la importanța susținerii examenului de bacalaureat și implicarea cadrelor didactice în motivarea elevilor pentru participarea la examen, derulate începând cu clasa a XI-a
- Creșterea rolului consilierului școlar și a implicării acestuia în activitățile de motivare a elevilor în risc de neparticipare la bacalaureat
- Implementarea de programe de educație remedială pe tot parcursul liceului
- Proiectarea activităților remediale și a celor de pregătire pentru bacalaureat, adecvate nivelului de competențe al elevilor
- Identificarea unor măsuri de motivare a profesorilor;
- Asigurarea unei mese calde pentru elevii care participă la programe remediale și de pregătire pentru bacalaureat, derulate în afara orarului școlar.
- Dezvoltarea în rândul elevilor, a sentimentului de apartenență la comunitatea liceului și creșterea nivelului de integrare a acestora în mediul școlar
- Asumarea la nivelul organizației școlare a unor obiective și ținte de atins cu privire la participarea și succesul elevilor la examenul de bacalaureat, monitorizate în baza unor indicatori de performanță, incluși în documentele manageriale ale liceului.
- Colaborarea cu angajatorii elevilor care lucrează.
- Corelarea directă a ofertei școlii cu piața locală a muncii
- Organizarea de schimburi de experiență și parteneriate cu licee similare, dar care au procent de promovare mare la bacalaureat

Intervenții necesare la nivelul comunității:

- Asigurarea personalului necesar pentru sprijinul și asistența familiilor și elevilor în risc de neparticipare
- Asigurarea condițiilor de transport școlar gratuit sau decontat integral și la timp, pentru elevii navetiști
- Implicarea poliției în derularea de programe de informare/prevenție desfășurate la nivelul școlilor, pe tema siguranței în școli, a prevenirii și combaterii violenței, a consumului de substanțe psihoactive, a conștientizării efectelor comportamentelor neadecvate

Intervenții necesare la nivel național:

- Implementarea de programe naționale de educație remedială pe tot parcursul liceului și de programe de pregătire pentru bacalaureat, în cadrul cărora să se asigure și remunerarea activităților suplimentare desfășurate de profesori
- Asigurarea necesarului de consilieri școlari la nivelul liceelor
- Asigurarea unei mese calde pentru liceeni, în special pentru cei care provin din familii dezavantajate socio-economic și participă la programele de educație remedială și/sau de pregătire pentru bacalaureat
- Acordarea unui sprijin financiar sub formă de tichete, pentru acoperirea costurilor cu pregătirea particulară pentru bacalaureat (meditații), a elevilor aflați în risc școlar, proveniți din familii dezavantajate socio-economic
- Modificarea ROFUIP în scopul de a oferi școlilor instrumentele prin care să promoveze și să impulsioneze participarea școlară, să controleze absenteismul, inclusiv să promoveze participarea la examenul de bacalaureat
- Modificări la nivelul proiectării bacalaureatului, cu stabilirea mediei minime la 5 (în loc de 6).
- Revizuirea programelor școlare de liceu
- Introducerea bacalaureatului diferențiat la liceele tehnologice
- Flexibilizarea listei disciplinelor de bacalaureat
- Renunțarea la probe de bacalaureat similare pentru diferite profiluri de licee și simplificarea consistentă a programelor de bacalaureat pentru matematică și pentru limba și literatura română, prin orientarea probelor către aspecte practice, aplicative la liceele tehnologice, renunțarea la abordările pur teoretice, adaptarea în funcție de numărul de ore alocat studiului acestor discipline prin planurile cadru
- Regândirea rolului diplomei de Bacalaureat pentru parcursul școlar și profesional viitor ale absolvenților de liceu
- Organizarea unui program la nivel național de promovare a importanței diplomei de bacalaureat, de motivare pentru participarea la examenul de bacalaureat.
- Recunoașterea efortului depus de profesorii care lucrează cu elevii în risc și care reușesc să obțină progrese școlare consistente